

Ekonomický styl myšlení II

12. přednáška

13. května 2024

Obsah přednášky

Mezinárodní obchod

- důvody pro MO
- platební bilance
- liberalismus vs. ochranářství

Mezinárodní trh peněz

- devizový kurz
- systémy měnových kurzů

1. Mezinárodní obchod

Mezinárodním obchodem rozumíme směnné transakce uskutečňované přes hranice národních ekonomik.

Proč nás zajímá?

Jednak rozvíjí možnosti národních ekonomik:

- a) výrobní,
- b) spotřební.

Jednak má vliv na domácí ekonomiku:

- a) stabilizační,
- b) destabilizující.

Příčiny vzniku a rozvoje MO

- Klimatické podmínky – historicky výchozí, v současnosti částečně potlačené technologií
- Klesající náklady velkovýroby (úspory z rozsahu)
- Možnost realizovat (absolutní nebo relativní) výhody
- Konflikt mezi výrobou a spotřebou!!!

výroba: specializace, což směřuje k redukci
spotřeba: potřeby se zvyšují → expanze

Absolutní výhoda

Absolutní výhoda spočívá v tom, že jedna země je schopna vyrábět komoditu efektivněji než druhá země.

Srovnáváme dvě země (A a B), které mají stejné množství zdrojů. Polovinu zdrojů věnují na výrobu statku x a druhou polovinu na statek y.

	x_0	y_0	x_1	y_1
A	3	2	6	0
B	2	4	0	8
Σ	5	6	6	8

Efektem specializace (ve výrobě) je vyšší produkce, což přináší efekt ve spotřebě.

Komparativní výhoda

Jedna země (A) má absolutní výhodu v produkci obou statků, přesto je možné spoluprací zvýšit celkový výstup.

	x_0	y_0	x_1	y_1
A	8	6	16	0
B	2	3	0	6
C	2	3	0	6
D	2	3	0	6
Σ	14	15	16	18

Země se specializuje na výrobu statku, kde má komparativní výhodu.

Země se specializují na výrobu statku, ve které jsou relativně efektivnější, resp. méně neefektivní.

Platební bilance

- Koncentruje údaje o zapojení ekonomiky do mezinárodního obchodu.
- Představuje přehled všech ekonomických transakcí mezi domácími a zahraničními subjekty.
- Rozlišujeme vertikální členění (debetní a kreditní operace) a horizontální členění (běžný účet, finanční/kapitálový účet, chyby a opomenutí, změna devizových rezerv).

PB – horizontální členění

- Běžný účet PB:
 - Obchodní bilance (vývoz a dovoz zboží)
 - Bilance služeb
 - Bilance důchodů (toky odměn za poskytnutí VF)
 - Bilance transferových plateb (jednostranné platby)
- Kapitálový účet PB
- Finanční účet PB:
 - Bilance přímých investic
 - Bilance portfoliových investic
 - Bilance ostatního dlouhodobého kapitálu
 - Bilance ostatního krátkodobého kapitálu
- Statistické chyby a opomenutí
- Změna devizových rezerv

PB – vertikální členění

KREDITNÍ OPERACE (NABÍDKA DEVIZ)

- *Vývoz zboží*
- *Vývoz služeb*
- *Dovoz výnosů (důchodů)*
- *Dovoz transferů*
- *Dovoz kapitálu*
- *Snížení devizových rezerv*

DEBETNÍ OPERACE (POPTÁVKA PO DEVIZÁCH)

- *Dovoz zboží*
- *Dovoz služeb*
- *Vývoz výnosů (důchodů)*
- *Vývoz transferů*
- *Vývoz kapitálu*
- *Zvýšení devizových rezerv*

Dopad MO na ekonomiku (1)

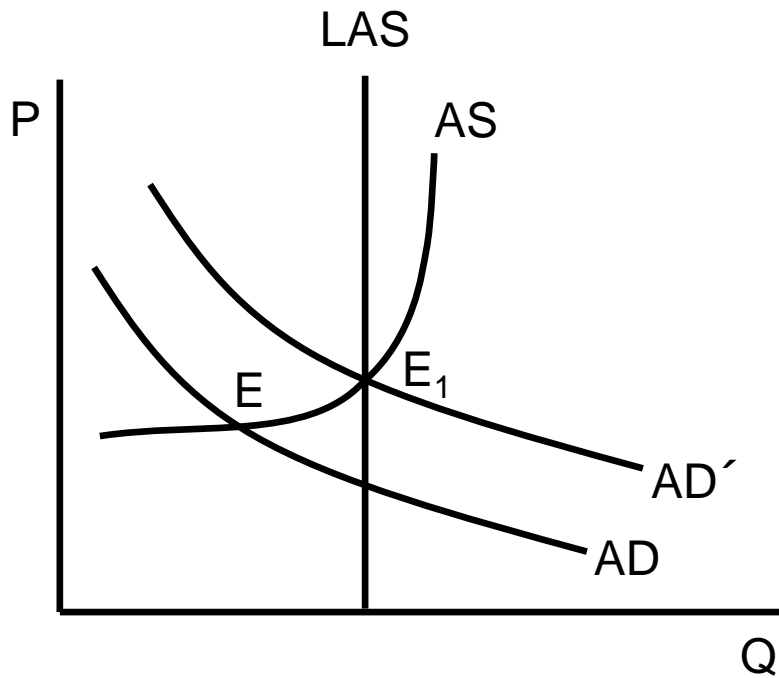
- Teorém lokomotivy
Předpoklady:
 - V zemi A roste skutečný reálný výkon;
 - Sklon k dovozu zůstává stejný;
 - V zemi B je výkon pod Q^*
- Zvýšení výkonu v zemi A vyvolalo zvýšení výkonu v zemi B a naopak.

Dopad MO na ekonomiku (2)

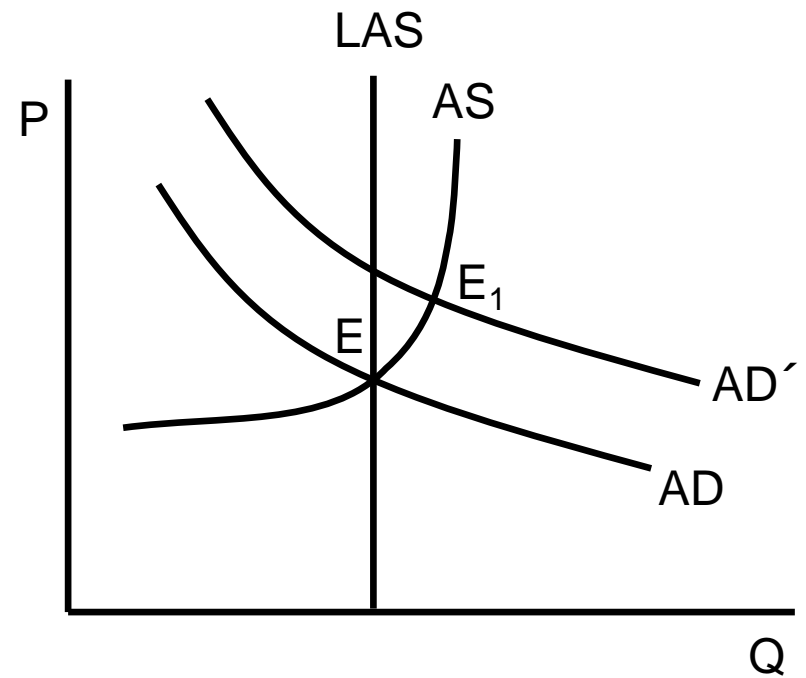
- Teorém importované inflace
Předpoklady:
 - V zemi A roste skutečný reálný výkon;
 - Sklon k dovozu zůstává stejný;
 - V zemi B je výkon na/nad Q^*
- Zvýšení výkonu v zemi A vyvolává zejména inflaci v zemi B a naopak

Dopady růstu výkonu v zemi A na zemi B

Teorém lokomotivy



Efekt importované inflace



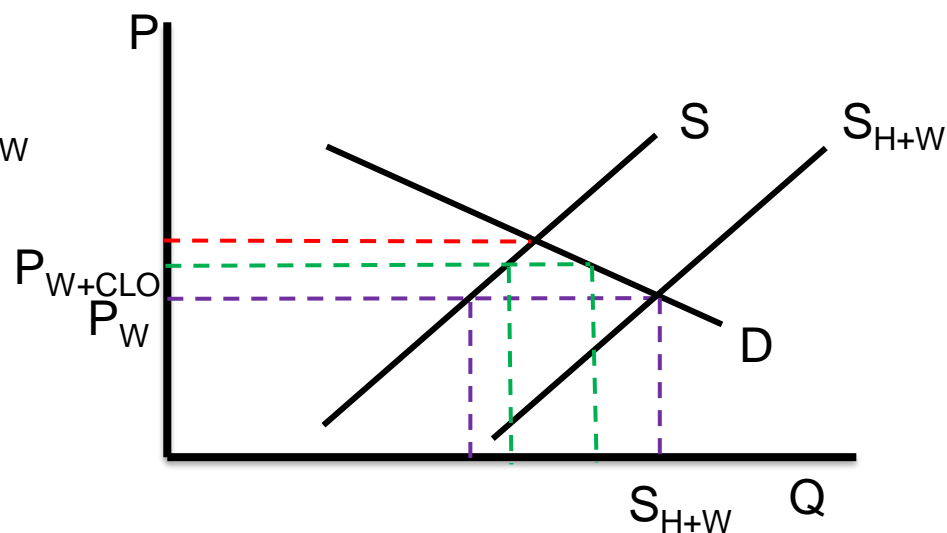
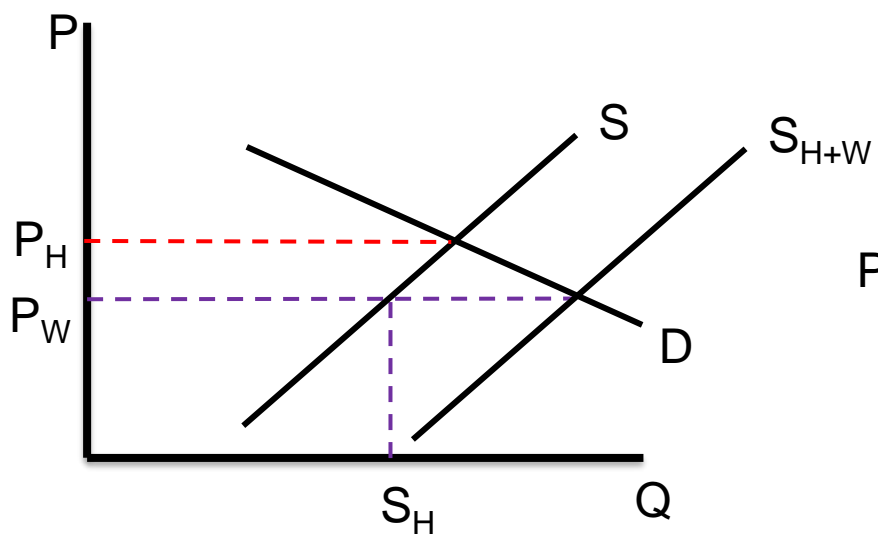
Vnější obchodní politika

- Nástroje vnější obchodní politiky:
 - Nepřímé (tržní): opatření FP a MP, intervence na DT
 - Přímé (administrativní) – kvantitativní překážky (cla, kvóty), podpory vývozu, neviditelné překážky.
- Působení nástrojů je zachyceno v platební bilanci.
- Působí nejen na venek, ale též dovnitř ekonomiky (zaměstnanost; cenová stabilita).

Protekcjonismus

- Ochranařství – představuje použití nástrojů k bránění MO.
- Argumenty:
 - ochrana domácího trhu (nezralá odvětví)
 - ochrana domácí práce
 - soběstačnost
- Proti němu stojí liberalismus v MO.

Vliv otevření se MO a zavedení cla na domácí trh



Použití přímých nástrojů

- Dopady zavedení cla
 - Dopady na spotřebitele:
Clo je přírůžkou k ceně – tlačí tedy na růst ceny statku v domácí ekonomice. Při vyšší ceně spotřebitelé nakupují méně.
 - Dopady na domácí výrobce
Úžije prostor pro dovoz (zatížený clem). Při vyšší ceně snáze realizují domácí (méně efektivní) výrobci.

2. Mezinárodní trh peněz

- Přeshraniční transakce si vynucují směňování měny
→ existence mezinárodního trhu peněz
(střetává se zde nabídka měny s poptávkou po měně)
- Má podobu:
 - Valut (hotovostní prostředky v cizí měně)
 - Deviz (bezhotovostní prostředky)

Měnový kurz

- Měnový kurz je cena peněžní jednotky jedné země vyjádřená v peněžních jednotkách jiné země.
- Přímý a nepřímý kurzový záznam:
- 25 CZK/EURO ... 0,04 EURO/CZK
- **Kurz neroste a neklesá, protože:**
- 30 CZK/EURO ... 0,033 EURO/CZK

Česká koruna depreciovala (oslabila), Euro vůči ní apreciovalo (posílilo)

Měnový kurz

- Nominální „E“ (cena jedné měny vyjádřená v jiné měně) viz výše
- Reálný „R“ (poměr, v němž se směňují statky z jedné země za statky z druhé země)

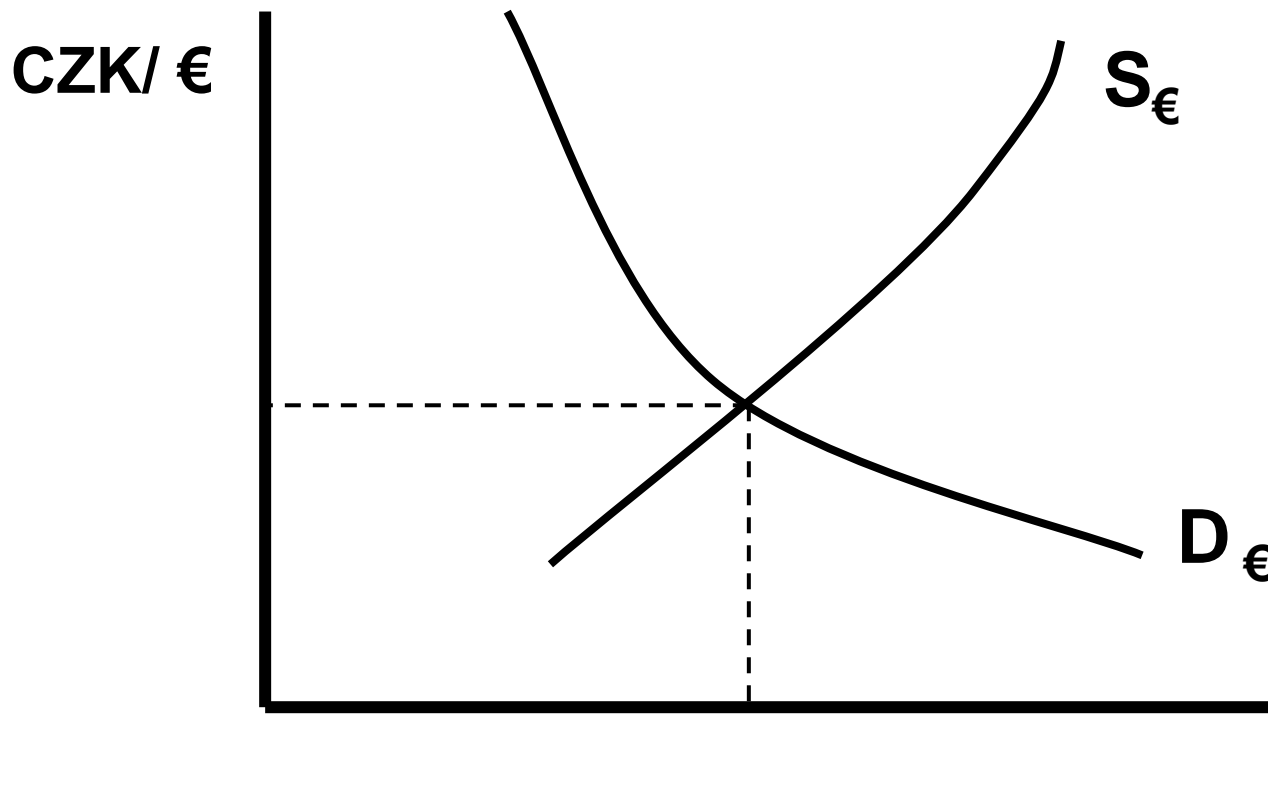
Kupní síla domácí produkce (konkurenceschopnost)

$$R_{\text{CZK}/\$} = E_{\text{CZK}/\$} \times (P_{\text{USA}}^*/P_{\text{ČR}})$$

P cenová hladina (zahraniční vs. domácí)

Utváření kurzu

- Měna je statek – cena se utváří na trhu (ze střetu nabídky a poptávky)



Kdo stojí:
na straně nabídky
na straně poptávky

Utváření kurzu (LR)

- Administrativní nastavení (zlatý obsah měny, nastavení měnové parity vůči měně/koši měn)
- Teorie parity kupní síly:
 - Absolutní verze $E = P/P^*$
 - Relativní verze (změna kurzu)
 $\Delta E = \pi - \pi^*$ neboli $E_t = E_{t-1} \times (\pi / \pi^*)$

Nominální kurz se může od parity odchýlovat dočasně

Faktory působící na kurz (SR)

- Změny cenové hladiny
- Změny úrokového diferenciálu (i)
- Změny reálného důchodu

Systemy měnových kurzů

- Důvody intervencí na měnovém trhu
vliv zhodnocení/znehodnocení na NX
- Tři základní typy systémů:
 - Volně plovoucí (floating)
 - Řízený floating
 - Pevný (fixní) kurz
centrální parita bez/s fluktuačním pásmem

Měnový kurz a jeho změna

- Zhodnocení vs. znehodnocení
- posílení oslabení

u plovoucího kurzu:

- apreciace depreciace

u fixního kurzu:

- revalvace devalvace

Chování CEB při fixním kurzu

- Pokud je CEB zavázána udržovat fixní kurz, musí intervenovat na devizových trzích proti změnám kurzu.
- Má-li domácí měna tendenci posilovat, musí intervenovat proti, tzn. oslabovat měnu (zvýšit nabídku domácí měny)

Vývoj měnové kurzu

